

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

מסורת
השנים

פ א ב כמ עשין מה
עובש' איה סינן
הרזו שיעף ה ובהניס:
פא ג מיי' פ'ד מהלכות
מקי מונון הלכה ו
כמ עשין סו סה
עובש' חמ' סימן סזו
סעף ו :

אילימא שליש ביוטו . משמע דלון לרזי לזכזו כל ממונו לקנות
אתרוג אפילו לא ימלא בפתות והויה מלוה עוברת
ואפילו שליש ביוטו משמע דלא מחייב ואמרין נמי (כתובות 97 ג.)
הנזכזו אל יזכזו יותר מחומס ובסוכה (97 נגה) חשיב ליה כרובח
דר'ג סקנה אתרוג בחלף זו :

אילו איתרמיא ליה . אפילו מיירי
בעשוריותא דרבי כדאשכחן
בפרק מניחת האשה (כתובות 97
סח.) מ"מ ידוע שלא היה חיוב
לכזו כל כך :

עד שלש במנוה . פירות [א] שאס
מלא אתרוג כאגוז כמו
שפיערו חכמים ואחד גדול ממנו
שליש ויקחו :

משל הקב"ה . אוכל פירות
בעוה"ז והקין קיימת לו
לעוה"ב : **בשור** קשור ובור
מכוסה . פי' כראוי דלי בשלא כראוי
לא כלום הוא ועוד מדרפיק מ"ס
הכל כלומר ובשניהם היה להם
ליפטור מזהדר מוקי לה בשור מותר
וכור מגולה :

שור עבד לנחוקי . פרש"י אפי'
בלא חרש דרכו לנחוקי
מחלו וכן בור דרכו לנחוקי מחלו
וקשו דע"כ בקשו ובכסוהו כראוי
מיירי כדפירש ולקמן (97 נג.) הני
כסוהו כראוי פטור ונראה לפרש
דרכו לנחוקי ע"י חרש קאמר דגרע
מגרע דמסר לתרע אכל גחלת לא
בשור כ"כ דלון דרכו לנכות גחלת
כמו שדרכו לנחוקי שור ולנחוקי בור
דכמה דשביק לה חרש מעמיא
עמיא ואילו :

וררבי יוחנן דלמר אפי' מסר לו
שלהבת פטור כו' . סימיה
מאי קשה ליה הא שלהבת לרבי יוחנן
כמו גחלת לר"ל ובשור קשור ובור
מכוסה יכול להעמידו ומסוס דחרש
עבד לנחוקי ולנחוקי כמו שאמר לר"ל
ויל' דמשתע ליה דעמיא דרבי יוחנן
דפטור משום שהקטן שומרו ואין
הקטן עושה היזק אלא אדרבה עושה
שמירה והשתא נחיל דלא תיקשי
לרבי יוחנן דמוקי לה בשור מותר
וכור מגולה אמאי נקט שמכוסה לחשי'
והא בלא מסרו נמי חייב דנקט מסרו
לרבותא אע"פ שפעה שמירה קלת
ובהאי סברא פליג אריש לקיש :

חומר בשור . האי שור היינו
קין כדמוכח בטולה שמעתין : **ודרכו** לייך ולהיק .
הא דלא חשיב שהוא בעלי חיים כן בשור משום דהוי
ככלל ודרכו לייך ולהיק וכוננו להיק לא שייך למתני גבי בור
שאין בעלי חיים :

מה שאין כן בשור . שאין משלם טפר וכן אש דקתני בסמוך
משאי"כ באש וא"ת ונילף משור ונחייבו כדפירש ואף על גב
דאיכא למימר שכן ב"מ דהא מסקינן לקמן בפרק כולד (97 טו.)
דאיכא כופר ברגל שמת מינה דילפינן רגל מקין ולא פרכינן מה
לקין שכן כוננו להיק וחייב ברה"ר ויש לומר דאש ובור פטורין
דדרשינן עליו ולא על בור עליו ולא על האש ולא על דרשינן לקמן
בסוף כולד (98) עליו ולא על בור עליו וא"ת שור ולא אדם דכתיב
בבור לח"ל מיל' מעליו ויש לומר דאלימדיק שור ולא אדם לפטור
עבד שפנל כחומר או עובד כוכבים הקטן לישראל :

ה ועיין בהשגות
ובמ"מ סג' כמ ע"ש
ה"ט סי' ט סעף ל' :

פ ה מ"י' ס' פ"ד ה'ל'
ו כמ עשין סח
עובש' חמ' סימן סזו
סעף ו :

פ ה מ"י' ס' פ"ד ה'ל'
ו כמ עשין סח
עובש' חמ' סימן סזו
סעף ו :

פ ה מ"י' ס' פ"ד ה'ל'
א כמ עשין סח
עובש' חמ' סימן סזו
סעף ו :

ד מ"י' ס' פ"ד ה'ל'
א כמ עשין סח
עובש' חמ' סימן סזו
סעף ו :

ה ועיין בהשגות
ובמ"מ סג' כמ ע"ש
ה"ט סי' ט סעף ל' :

ה ועיין בהשגות
ובמ"מ סג' כמ ע"ש
ה"ט סי' ט סעף ל' :

ה ועיין בהשגות
ובמ"מ סג' כמ ע"ש
ה"ט סי' ט סעף ל' :

ה ועיין בהשגות
ובמ"מ סג' כמ ע"ש
ה"ט סי' ט סעף ל' :

ה ועיין בהשגות
ובמ"מ סג' כמ ע"ש
ה"ט סי' ט סעף ל' :

ה ועיין בהשגות
ובמ"מ סג' כמ ע"ש
ה"ט סי' ט סעף ל' :

ה ועיין בהשגות
ובמ"מ סג' כמ ע"ש
ה"ט סי' ט סעף ל' :

ה ועיין בהשגות
ובמ"מ סג' כמ ע"ש
ה"ט סי' ט סעף ל' :

ה ועיין בהשגות
ובמ"מ סג' כמ ע"ש
ה"ט סי' ט סעף ל' :

שליש ביוטו . שחייב אדם לזכזז במנוה לולב או זלית או הפר תורה
שליש מה שיש לו : **בסידור מלוה עד שלש במלוה** . שאם מולא ב'
ספרי תורות לקנות ואחד הדור מחזירו ויוסף שליש הדמים ויקח
את ההדור דהניא (שבת 97 קנז) זה א"ל וחטובה ההתנאה לפניו
במנוה עשה לך ספר תורה נאה
לולב נאה זלית נאה זלית נאה :

שליש מלני . וכתנו חס הקטן נמכר
בששה יוסף **שני דגרי דהייט** שליש
מלניו שליש שבתוך הדמים ויקח
את ההדור : **לו שליש מלניו** . הדמים
יחולק לשנים ויוסף חלק שלישו משלו
דהיינו חס קטן נמכר בששה יוסף
ששה דגרי ויקח את הגדול
בתשעה : **עד שליש משלו** . דהיינו
אוחז שליש שיוסף בהדור מלוה
משלו הוא שאינו נפרע לו בחייו
כדאמרין "היום לעשותם" ולא היום
ליטול שכרם" (ע"י 97 ג.) : **מפלו**
ואפלו . מה שיוסף בהדור יותר על
שליש נפרע לו : **הקב"ה בחייו** .
מתני **שפטי** **בשמירתו** .

שמתחייבתי לשומרו : **שפטי אפ**
נפני . כלומר חס הזיק הכשרתי
וזימנתי אותו הזיק שלא שמרתי יפה
כך מלאתי לעולמתי **אשרתי** הכשרתי
את נזקי' עלי להכשיר ולתקן את
נזקי כלומר אני חייב לשלם . מפי
מורי : **שפטי נפולט נזקי חבתי**

במשלמי כו' . ה"ל דהא דרבי יוחנן
דמיילי לבבשרי קמח דהא ודרי זימנתי
הא כלומר חס זימנתי את מקלטי נזקי
אע"פ שלא זימנתי כולו חבתי לשלם
אתנוקי כהכשר כל נזקי כאלו זימנתי
כולו ובגמרא מפרש היכי דמי :
נכסים שאין בהם מעילה . כלומר
חס הקותי נכסים שאין בהן מעילה
אני חייב לשלם אכל חס הקותי נכסי
הקדש איני חייב דנפקא לן כוליה
נזקי' מאור דרשני' : **אל בני ברית** .
לאשוקי נכרי דלית חייב נזקי' :

ונכסים המיוחדים . שיש להם בעלים
לאשוקי דהפקדן שאם הקותי נכסים
דהפקדן פטור ובגמרא מפרש לה :
ובכל מקום . חב המזיק כמו שהזיקו
נכסיו את נכסי בני הברית ואת
נכסיו המיוחדים : **הוא מרשות המיוחדת**
למזיק . שאם נכנס שורו של יזיק
ברשות המזיק והזיקו שורו של מזיק
פטור דלמר ליה חורק ברשותי מאי
בני : **ורשות סניוק וסמיק** . מפרש

בגמרא : **בכסויה חס המזיק** . הא דרשינן ליה בריש פירקין
לאחויי קרי' וכסויה חס המזיק לרישא לא דרשינן ליה דלא יתיירא
היא : **ג' מה שאין כן באש** . כדמפרש לקמן : **גחלה** . שאינה
צוערת אלא חס כן ליבה אוחה : **שלהבה** . שמסר "אור מלוכה לתרם
דפטור בהמיה : **וסאמר ריש לקיש** . בהכנסת לאלן לדיר (לקמן נט) : **לא**
שנו . דהשולח הבעירה צד חרש שוטף וקטן דפטור מדיני אדם :
אלא כשמסר לו הגחלת וליכא . אותה החרש : **ברי הויא** . מבורר
הזיקו לכל שהיא מזומנת להזיק : **ברי** . מוזמן : **שור דרכיה לנחוקי** .
והוא ליה לאשוקי אדעפיה שאפילו אין החרש מתירו כוסו להחיר
את עצמו הלך שמירה רעושה היא ונפילי . **התיר** . חייב
בעל הסור : **לשבורי** . לנפול הלך שמירה רעה היא ונפילי
גלגל . **תקש** . בעל הסור חייב לשלם שלא שמרו כראוי : **מעמיא**
עמיא ואולא . ומאי דליבא חרש לא רמיא עליה דבעל גחלת
לאשוקי אדעפיה : **ולרבי יוחנן דאמר** . בהכנסת אפילו מסר
לו שלהבת פטור דהשתא מוקי להא דקתני "מה שאין כן באש"
מגולה מאי שא"כ כו' : **ססס** . גבי בעירה : **ג'הא דחרש קגריס** . אחיזתו של חרש גרמה ההבער שהוא נטלה והולכה לגדים
הכל לא ג'הא דחרש קגריס שהשור הלך והזיק וכן הבור ונלא על גי' חרש הזיק : **ג'הא** . אחיזתו וכו' משלון ג'הא שקרין
עניינאל"ש : **ל"א גרס'** נוטא יחודו של חרש שנתייחד עם השלהבת ונטלה ולשון נוטא שולא"ש כדאמרין ליהו נוטא לחבור (ב"ב
97 כה) . **כופר** . במועד שהמיה בן חורין : **אסור בהנאה** . חס המיה אדם כדכתיב "בעל השור נקי" כאלה שואמר לחזירו פלוגי
יאל נקי מנכסיו ואין לו בהן הגאה : **פ' שאין כן בשור** . שאין בעל הבור חייב בהטלמי מיתא אדם כדאמרין "שור" ולא אדם :

אילימא שליש ביתו, אלא מעתה אי איתרמי
ליה תלתא מצותא ליתוב לבוריה ביתיה אלא
אמר **זורא** "בהדור מצוה עד שליש
במצוה, בעי רב אשי ישליש מלניו או שליש
מלבר'תיקו, במערבא אמר משמיה **בי**
זורא עד שליש משלו מכאן ואילך משל
הקב"ה : **מתני** כל שהבת' בשמירתו
הבשרתי את נוקו, הבשרתי במקצת נזקי
חבתי בתשלומי נזקי כהבשר כל נזקי. נכסים
שאין בהן מעילה, נכסים שהן של בני
ברית, נכסים המיוחדים וכלל מקום חזין
מדרשות המיוחדת למזיק ורשות הניזק והמזיק
כשהזיק חב המזיק לשלם תשלומי נזק
במיטב הארץ : **ג'הא** **ול** **שחבתי**
בשמירתו הבשרתי את נזקי' **ג'הא** "שור
דבור שמסרן לחרש שומה וקמן והזיקו חייב
לשלם **מה שאין כן באש** במאי עסקינן
אילימא בשור קשור ובור מכוסה דכונותה
גבי איש-גחלת, **מאי שנא הכא ומאי שנא הכא**,
אשור מותר ובור מגולה, דכונותה גבי איש-
שלהבת, **מה שאין כן באש**-דפטור *יהא
אמר **ריש לקיש** משמיה דהוקיה "לא שנו
אלא שמסר לו גחלת וליבה אבל שלהבת
חייב מ"ט דהא ברי הויא **עולת** **שור**
קשור ובור מכוסה ודכונותה גבי איש-גחלת
ודקא אמרת מאי שנא הכא ומ"ט הכא? **שור**
דרכיה לנחוקי. **בור** דרכיה לנחוקי, גחלת כמה
דשביק לה **עמיא** עמיא ואולא, **ולר' יוחנן**
אמר אפילו מסר לו שלהבת נמי = פטור
דכונותה **הא בשור** מותר ובור מגולה, **מ"ט**
הא ומ"ט הכא : **התם** ג'הא דרש קא גרים
הא לא צבתא דחרש קא גרים **ולר' חמר**
בשור **מבבור** **חמר** **בבור** **מבשור** **חומר** **בשור**
מבבור . **שור** **משלם** את הכופר, **וחייב**
בשלישים של עבד **נגמר** דינו **אסור** בהנאה
ולרבי לייך **והזיק**, **מה שאין כן בבור**
חומר **בבור** **מבשור** - שהבור תחילת עשייתו
לנזק, **ומועד** מתחילתו מה שאין כן בשור
חומר

לשם חס המזיק : **שפטי**
הקב"ה . אוכל פירות
בעוה"ז והקין קיימת לו
לעוה"ב : **בשור** קשור ובור
מכוסה . פי' כראוי דלי בשלא כראוי
לא כלום הוא ועוד מדרפיק מ"ס
הכל כלומר ובשניהם היה להם
ליפטור מזהדר מוקי לה בשור מותר
וכור מגולה :

שמתחייבתי לשומרו : **שפטי אפ**
נפני . כלומר חס הזיק הכשרתי
וזימנתי אותו הזיק שלא שמרתי יפה
כך מלאתי לעולמתי **אשרתי** הכשרתי
את נזקי' עלי להכשיר ולתקן את
נזקי כלומר אני חייב לשלם . מפי
מורי : **שפטי נפולט נזקי חבתי**

שמתחייבתי לשומרו : **שפטי אפ**
נפני . כלומר חס הזיק הכשרתי
וזימנתי אותו הזיק שלא שמרתי יפה
כך מלאתי לעולמתי **אשרתי** הכשרתי
את נזקי' עלי להכשיר ולתקן את
נזקי כלומר אני חייב לשלם . מפי
מורי : **שפטי נפולט נזקי חבתי**

* ע"י ח' וספרי ח' י
במנוה לו זלית

לקמן כה
טע' (ע"ש)

הגהות
דברא
[א] חוס' דרס
עד פ"י כו'
כ"כ ודעת ש"ס
כפ"רש"י :

ע"פ"ג גרס אור